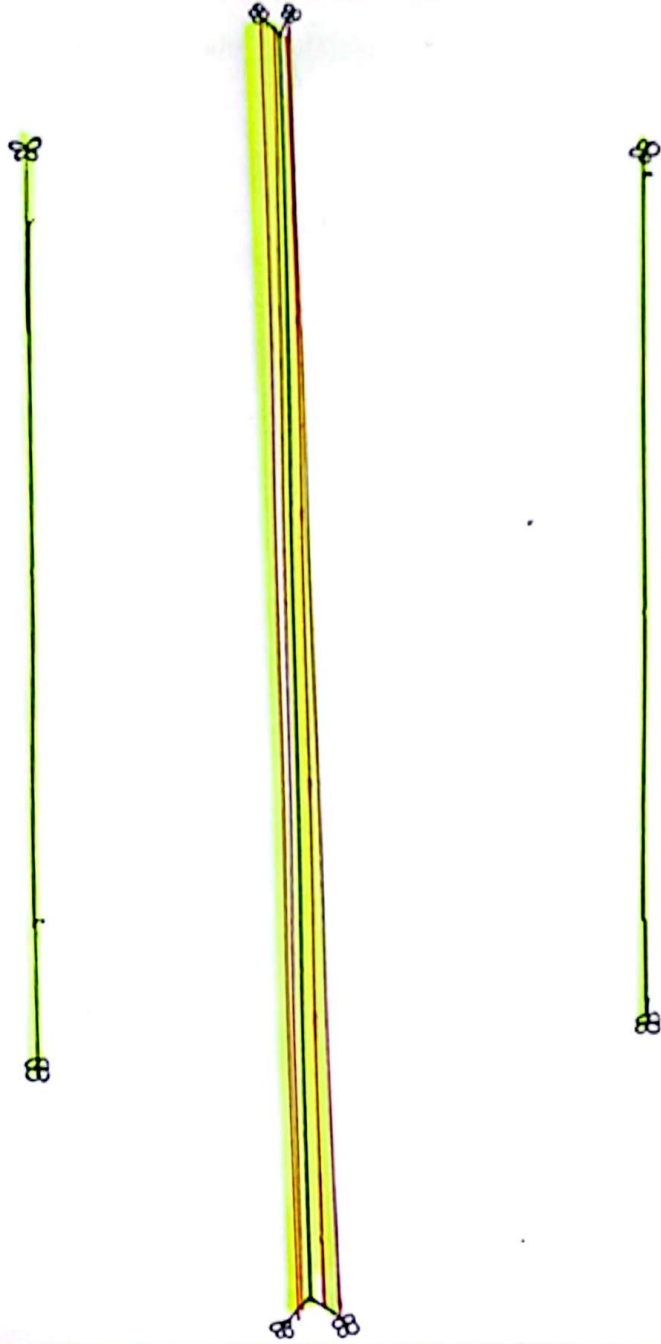

लोकसेवा साथी
लोकसेवा विशेष २०८१/८२

www.lorsewasathi.com (लोकसेवा साथी)

१. सोड्रॉ योजना (२०८१/८२ - २०८२/८६)
२. दिर्घकालीन सोच - २१००/०१
३. आर्थिक सर्वेक्षण - २०८०/११
४. बजट २०८१/८२

साझे योजना (२०११/१२-२०१५/१६)

- ५ १६ औं योजना पारित। स्वीकृत - २०११ जेठ १ गते
(मन्त्रिपरिषद्बाट)
- ५ सोच। नारा - सुशासन, सामाजिक न्याय र समृद्धि
- ५ अवधारणापत्र पारित - वि.स. २०१० साउन १७
(राष्ट्रिय योजना आयोग)
- ५ लक्ष्य - ४० (सुशासनका - १०
सामाजिक न्याय - १०
समृद्धि - २०)
- ५ समष्टिगत रणनीति - ४ वटा
- ५ संस्यनात्मक रूपान्तरणकारी प्रमुख क्षेत्र - १३ वटा
- ५ १६ औं योजनाले मुख्य प्राथमिकतामा राखेको विषय
- डिजिटल डाटावेस र ई-गभर्नेन्स
- ५ कुल अनुमानित लागत - १११ खर्ब ८४ अर्ब २३ करोड
 - सार्वजनिक : ३३ खर्ब ७७ अर्ब
 - निजी : ७२ खर्ब १२ अर्ब
 - सहकारी : २ अर्ब ५० करोड
- ⊛ योजना विहित वर्ष (Plan Holiday)
 - ५ २०१८/१९
 - ५ २०४७/४८
 - ५ २०४८/४९ गरी जम्मा ३ वटा आर्थिक वर्ष

सोही योजनाको लक्ष्य ३४०

सुशासन तर्फ - १०, सामाजिक ब्याच - १०

समृद्धि तर्फ - २० [२०८१।८२ - २०८२।८६]

५ नारा ⇒ सुशासन, सामाजिक ब्याच र समृद्धि

क्र.सं	सूचक	एकाइ	१६ औं योजनाको लक्ष्य
१.	गरिबीको रेखामुनि रहेको जनसङ्ख्या (निरपेक्ष गरिबी)	प्रतिशत	१२% (२०.३)
२.	सडक घनत्व	प्रति वर्ग Km	०.६६ (०.६३)
३.	आर्थिक तथा वातावरणीय जोखिम सूचकाङ्क (EVI)	सूचकाङ्क	२४ (२९.६)
४.	भ्रष्टाचार न्यूनीकरण अनुभूति	सूचकाङ्क	४३ (३५)
५.	विश्वव्यापी प्रतिस्पर्धी सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	६५ (५२)
६.	निर्वाचनमा मतदाताको सहभागिता	प्रतिशत	८२% (६२)
७.	साक्षरता दर (५ वर्ष माथि)	प्रतिशत	८५% (६६.२)
८.	बैंक तथा वित्तीय संस्थामा पहुँच पुगेको परिवार	प्रतिशत	८५% (६२)
९.	अदालतमा दर्ता भएका मुद्दाको फइयाँट अनुपात	प्रतिशत	६५% (६४)
१०.	राष्ट्रिय परिचय पत्र प्राप्त गरेका नेपाली नागरिक	प्रतिशत	९०% (६३.४)
११.	इन्टरनेटमा पहुँच पुगेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	९०% (६९.२)
१२.	कुल विनियोजित स्वर्चको अनुपात	प्रतिशत	९०% (८०)

१३.	३० मिनिटमा स्वास्थ्य संस्थामा पहुँच भएको परिवार	प्रतिशत	९०% (७७%)
१४.	बेरोजगारी दर	प्रतिशत	२% (११.४)
१५.	उपभोक्ता गुद्रास्फिति	प्रतिशत	२% (७.७)
१६.	बेसज्जु	प्रतिशत	२% (१०.९)
१७.	विद्युतमा पहुँच पुगेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	१००% (९६.७)
१८.	उपभोगमा आधारित जिनी गुणक	गुणक	०.२८ (०.२)
१९.	सम्पत्तिमा आधारित जिनी गुणक	गुणक	०.२२ (०.२४)
२०.	लैङ्गिक असमानता	सूचकाङ्क	०.२२५ (०.४९२)
२१.	आर्थिक वृद्धिदर (औषत-७.१%)	प्रतिशत	७.३% (३.५)
२२.	अपेक्षित आयु (जन्म हुदाको)	वर्ष	७३ (७१.३)
२३.	कृषि वस्तुको औषत उत्पादकत्व (प्रमुख बाली)	मे.ट प्रति हेक्टर	३.७ (३.३)
२४.	प्रतिव्यक्ति आय	अ. डलर	२३५१ (१४२६)
२५.	उच्च खाद्य असुरक्षाको स्थितिमा रहेका परिवार	प्रतिशत	१% (१.३%)
२६.	महिलाको नाममा घर वा जग्गा वा छरजग्गा देती गरेका परिवार	प्रतिशत	३५% (२३.८)
२७.	आधारभूत सामाजिक सुरक्षामा जनसङ्ख्या	प्रतिशत	६०% (३२%)
२८.	उच्च मध्यमस्तरको स्वनेपानीमा पहुँच भएको घरपरिवार	प्रतिशत	४५% (२५.८)
२९.	श्रम उत्पादकत्व	स. हजारमा	२७५ (२४५)

30.	प्रतिव्यक्ति विद्युत उपभोग	किलोवाट	600 (300)
31.	विद्युत उत्पादन (जलविद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा जड़ित क्षमता)	मेगावाट	99669 (2962)
32.	असमानता समाधोजित मानव विकास सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	0.600 (0.828)
33.	(HDI) मानव विकास सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	0.620 (0.609)
34.	मानव सम्पत्ति सूचकाङ्क (HPI)	सूचकाङ्क	67 (66.3)
35.	विधिको शासन सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	0.70 (0.22)
36.	बाध्यकारी श्रमको दर (15 वर्ष वा सो भन्दा माथि)	प्रति हजार	0 (9.2)
37.	लैंगिक विकास सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	0.566 (0.602)
38.	रोजगारीमा महिला र पुरुषको सहभागिता	अनुपात	9 : 9.2 (9 : 9.6)
39.	5 वर्ष मुनिका बालबालिकको जन्मदर	प्रतिशत	900% (68)
40.	विद्युतीय सरकार विकास सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	0.600 (0.292)

परिणाल्मक लक्ष्य (२००५/०६ को लक्ष्य)

क्र.सं.	राष्ट्रिय सूचक	आ.व. २००५/०६
१.	प्रतिव्यक्ति GNP	\$ २३१९
२.	स्वास्थ्य विमाभा आवद्ध जनसङ्ख्या	६०%
३.	मातृमृत्युदर (प्रतिलाख)	८५ जना
४.	नवजात शिशुमृत्युदर (प्रति हजार)	१३ जना
५.	बालमृत्युदर (पाँच वर्ष मुनि) "	२२ जना
६.	पर्यटकको औषत बसाई	१५ दिन
७.	पर्यटकको औषत खर्च (प्रतिदिन)	\$ ८५
८.	वार्षिक पर्यटक आगमन	२५ लाख
९.	डिजिटल साक्षरता दर	५०%
१०.	5G सेवाको विस्तार	५०%
११.	रेडियोमा पहुच पुगेको जनसङ्ख्या	१००%
१२.	टेलिभिजनमा पहुच पुगेको जनसङ्ख्या	१००%
१३.	कक्षा १ मा भर्ना हुने दर	१००%
१४.	आधारभूत तह पुरा गर्ने दर	१००%
१५.	माध्यमिक तह पुरा गर्ने दर	४५%
१६.	उच्च शिक्षामा पुग्ने दर	२५%
१७.	सार्वजनिक सेवामा महिलाको सहभागिता	३५%
१८.	द्विपक्षिय हवाई सम्भौता मुलुक	४८ वटा
१९.	दोहोरो श्रम सम्भौता मुलुक	१५ वटा
२०.	वनजंगल घनत्व (प्रति हेक्टर)	६४५

दीर्घकालिन सोच २१००/०१

- ५ अवधि - २५ वर्ष (२०७६-२१००)
- ५ सोच / लक्ष्य : **समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली**
- ५ दीर्घकालिन राष्ट्रिय लक्ष्य — **१० वटा**
- ५ **१. समृद्धि** — **४ वटा**
- ५ सर्वशुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तर आवृत्ता
- ५ मानव पूँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग
- ५ उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व
- ५ उच्च र समतामूलक राष्ट्रिय आय

२. सुख — **६ वटा**

- ५ परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन
 - ५ सुरक्षित सभ्य र न्यायपूर्ण समाज
 - ५ स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण
 - ५ सुशासन
 - ५ सबल लोकतन्त्र
 - ५ राष्ट्रिय एकता, सुरक्षा र सम्मान
- ⊗ नेपाललाई **अतिकम विकसित राष्ट्रबाट विकासशील राष्ट्रमा** स्तरोन्नति गर्ने — वि.स २०८३ (सन् २०२६) सम्म
- ⊗ दिगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल गरी **मध्यम आय भएको** मुलुकमा **पुग्याउने लक्ष्य** — वि.स. २०८६ (सन् २०३०) सम्म

दिर्घकालिन सोचका प्रमुख परिमात्मक लक्ष्यहरू

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	आ.व. २००७/०८ को लक्ष्य
१.	आर्थिक वृद्धिदर (आधारभूत मुख्यमा)	प्रतिशत	१०.५%
२.	प्रतियक्ति आय	US डलर	१२१००
३.	गरिबीको रेखाभुनि रहेको जनसङ्ख्या (निरपेक्ष गरिबी)	प्रतिशत	०
४.	सम्पत्तिमा आधारित जिनी गुणक	गणक	०.२२०
५.	श्रमशक्ति सहभागिता दर (१२ वर्ष माथि)	प्रतिशत	७२%
६.	रेजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा	प्रतिशत	७०%
७.	विद्युत उत्पादन (जडित क्षमता)	मेगावाट	४०,०००
८.	विद्युतमा पहुच पुगेको परिवार	प्रतिशत	१००%
९.	इन्टरनेटमा पहुच पुगेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	१००%
१०.	३० मिनेटको दुरीमा यातायातको पहुच भएको परिवार	प्रतिशत	९९%
११.	राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक लोकमार्ग	कि.मि.	३६०००
१२.	अपेक्षित आयु (जन्म हुदाको)	वर्ष	८०
१३.	मातृ मृत्युदर (प्रति लाख)	जना	२०
१४.	५ वर्ष मुनिको बालमृत्युदर (प्रति हजार)	जना	८
१५.	साक्षरता दर (५ वर्ष माथि)	प्रतिशत	९९%
१६.	उच्च शिक्षामा कुल भर्नादर	प्रतिशत	४०%

१६.	उच्च मध्यमस्तरको खानेपानी सुविधा पुगेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	९५%
१७.	आधारभूत सामाजिक सुरक्षामा भावद्वे जनसङ्ख्या	प्रतिशत	१००%
१९.	लैंगिक विकास सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	०.९९
२०.	मानव विकास सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	०.७६०

१२ औं योजनाको परिमाल्मक लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक, लक्ष्य गन्तव्य	आ.व. २०७७/७८ का लक्ष्य	आ.व. २०८१/८२ (दिगा विकास) का लक्ष्य	दिएकालीन स.स. २०७७/७८
१.	आर्थिक वृद्धिदर	१०.३%	१०.३%	१०.२%
२.	प्रतिव्यक्ति आय	\$१२६२	\$२२००	\$१२१००
३.	औषत आयु	७२ वर्ष	७२ वर्ष	७० वर्ष
४.	निरपेक्ष गरिबी	६.२%	४.९%	०
५.	बहुआयामिक गरिबी	११.२	६%	३%
६.	विद्युत उत्पादन क्षमता	२८२० मे.वा.	१२००० मे.वा.	४०००० मे.वा.
७.	प्रतिव्यक्ति विद्युत खपत (कि.वा / घण्टा)	७००	१२००	३२००
८.	विद्युतमा पहुच पुगेको जनसङ्ख्या	१००%	१००%	१००%
९.	इन्टरनेटमा पहुच पुगेको जनसङ्ख्या	८०%	९२%	१००%
१०.	स्वास्थ्य विमामा आवद्ध जनसङ्ख्या	६०%	८२%	९२%
११.	लैंगिक विकास सूचकाङ्क	०.९६३	०.९८	०.९९
१२.	मानव विकास सूचकाङ्क	०.६२४	०.६८	०.६६
१३.	पर्यटकको औषत वसाई	१२ दिन	१८ दिन	२१ दिन
१४.	पर्यटकको औषत खर्च	\$१००	\$१२०	\$२००
१५.	GDPमा प्राथमिक क्षेत्र	२३%	—	९%
१६.	GDPमा द्वितीय क्षेत्र	१८.१%	—	३०%
१७.	GDPमा सेवा क्षेत्र	५८.९%	—	६१%
१८.	साक्षरता दर (१२ वर्ष माथि)	९२%	९६%	९९%

१९.	आधारभूत तह भर्नादर	९९%	—	—
२०.	माध्यमिक तह भर्नादर	६५%	८०%	९२%
२१.	मातृमृत्युदर (प्रतिलाख)	९९जना	६०जना	२०जना
२२.	२ वर्ष मुनिको बाल मृत्युदर (प्रतिहजार)	२४जना	१८जना	८जना
२३.	आधारभूत सामाजिक सुरक्षामा आवद्ध जनसंख्या	६०%	७२%	१००%

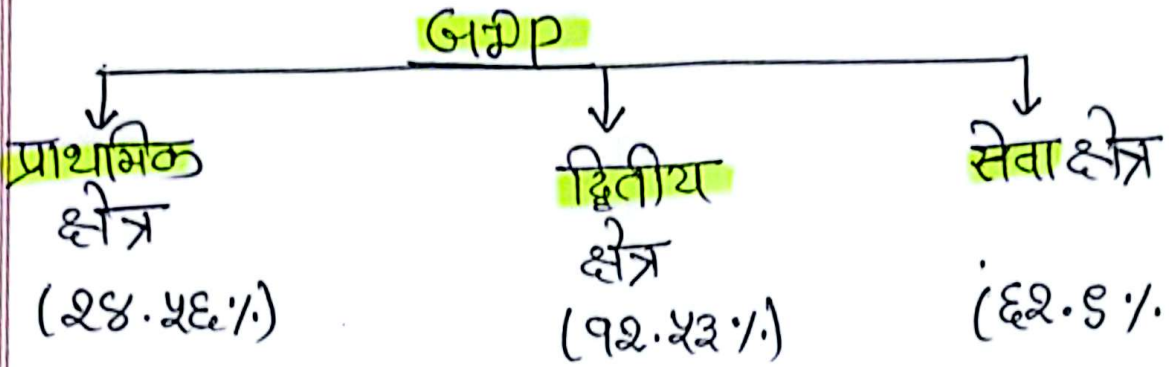
आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१

क्र.	सूचक	हालको अवस्था
१.	आर्थिक वृद्धिदर	३.८६%
२.	प्रतिव्यक्ति आय	\$१४२६
३.	प्रतिव्यक्ति GMP	\$१४३४
४.	प्रतिव्यक्ति स्वर्च योग्य आय	\$१८४३
५.	निरपेक्ष गरिबी ५ ग्रामिण - २४.६६% ५ शहरी - १८.३४%	२०.२६%
६.	बहुआयामिक गरिबी	१६.४%
७.	मुद्रास्फूर्ति	५.४४%
८.	रेमिट्यान्स (विप्रेषण)	१४४५ अर्ब ३२ करोड
९.	सार्वजनिक ऋण ५ आन्तरिक - ४८.५% ५ बाह्य - ५१.५%	२४ अर्ब ३४ अर्ब
१०.	मानव विकास सूचकाङ्क (HDI)	०.६०१ (१४६ औं)
११.	लैंगिक विकास सूचकाङ्क	०.८८५
१२.	निजामती सेवामा महिलाको हिस्सा	२८.५%

आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१

५ विश्वमा ५ ठुला अर्थतन्त्र भएका देशहरू :- अमेरिका, चीन, जर्मनी, जापान, भारत

* GDP - रु २७ खर्ब ४ अर्ब ८४ करोड

* GDP मा प्रदेशगत योगदान [BR LMGDR]

१. बागमती — ३६.४
२. कोशी — १५.८
३. लुम्बिनी — १४.३
४. मधेश — १३.१
५. गण्डकी — ९.१ %
६. सुदूरपश्चिम — ७.१ %
७. कर्णाली — ४.३ %

GDP मा योगदान

- कृषि - २४.०९ %
उद्योग - १३ %

* प्रदेशगत आर्थिक वृद्धिदर [गलु वा MKDR]

१. गण्डकी — ४.६ %
२. लुम्बिनी — ४.१ %
३. बागमती — ४.० %
४. मधेश — ३.८ %
५. कोशी — ३.५ %
६. सुदूरपश्चिम — ३.४ %
७. कर्णाली — ३.४ %

सार्वजनिक संस्थानको स्थिति (२०८१)

५ अम्मा संस्थान - ४४

• नाफामा - २६

• घाटामा - १५

• शुन्य कारोबार - ३

५१. नेपाल मेटल कम्पनी

२. नेशनल कन्स्ट्रक्सन कम्पनी

३. नेपाल इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी

५ सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा सञ्चालित - २०

५ सरकारको अधिकांश स्वामित्व रहेको - २४

५ धेरै रोजगारी दिने: १. नेपाल विद्युत प्राधिकरण

२. नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण

३. नेपाल बैङ्क लिमिटेड

५ धेरै नाफा रहेका संस्थान: धेरै घाटामा रहेका संस्थान

१. नेपाल आयल निगम

२. नेपाल विद्युत प्राधिकरण

३. नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लि.

४. नागरिक लगाती कोष

५. निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षा कोष

[आविदुनानि]

१. नेपाल वायुसेवा निगम

२. नेपाल खानेपानी संस्थान

३. दुग्ध विकास संस्थान

४. उदयपुर सिमेन्ट उद्योग

५. नेपाल टेलिभिजन

[वाखा दुउटे]

बजेट

- ५ विश्वमा बजेटको सुरुवात गर्ने देश - बेलायत (१७३३)
- ५ विश्वमा सर्वप्रथम बजेट पेश गर्ने व्यक्ति - रोवर्ट वालपोल
- ५ नेपालमा पहिलो पटक बजेट प्रस्तुत - वि.स. २००८ माघ २५
 - ५ प्रधानमन्त्री - मातृकाप्रसाद कोइराला
 - ५ अर्थमन्त्री - शुवर्ण शमशेर जबरा

आ.व. २०८१/८२को बजेट

- ५ प्रस्तुत - वि.स. २०८१ जेठ १५ (अर्थमन्त्री : वर्धमान पुन)
- ५ कुल बजेट - रु १८ खर्ब ६० अर्ब ३० करोड
- ५ आर्थिक वृद्धिको लक्ष्य - ६%
- ५ मुद्रास्फूर्ति - ५.५% मा सिमित (मौद्रिक नीति - ५%)
- ५ १६ लाख पर्यटक भित्राउने लक्ष्य
- ५ कृषिमा लगानी दशक (२०८१-२०९१) घोषणा
- ५ सन् २०३० सम्म स्वच्छ खानेपानीमा सबैको पहुँच पुर्याउने लक्ष्य लिएको
- ५ लुम्बिनीलाई Binningg Hub र जनकपुरलाई Wedding Hub घोषणा गरेको
- ५ पोखरा, बुटवल र भरतपुरलाई गाउँकी त्रिभुज बनाइने
- ५ नेपालमा कार्यक्रम बजेटको सुरुवात - वि.स. २०२६
- ५ नेपालमा सर्वप्रथम नाफा बजेट - आ.व. २०३३/३४
- ५ नेपालमा सबैभन्दा धेरै पटक बजेट प्रस्तुत गर्ने - महेश आचार्य (७ पटक)

बजेटका संपादनकारी क्षेत्र - २ वटा

१. कृषि क्षेत्र
२. उर्जा क्षेत्र
३. सूचना प्रविधि विकास
४. पर्यटन प्रवर्द्धन
५. उद्यमशीलता र औद्योगिक विकास

बजेटका उद्देश्यहरू - २ वटा

१. उत्पादन, उत्पादकत्व र रोजगारीमा वृद्धि
२. निजी क्षेत्रको मनोबल बढाउने लगानी वृद्धि गर्नु र आर्थिक क्रियाकलापमा तिव्रता ल्याउनु
३. मानव संसाधन विकास गर्नु
४. स्रोत र साधनलाई सन्तुलित र सामञ्जस्यपूर्ण दृष्टिले परिचालन गरी आर्थिक असमानता र गरिबी न्यूनीकृत गर्नु
५. सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने

बजेटका प्राथमिकता - २ वटा

१. आर्थिक सुधार र निजी क्षेत्रको प्रवर्द्धन
२. कृषि, उर्जा, सूचना प्रविधि, पर्यटन, औद्योगिक विकास तथा पूर्वाधार निर्माण
३. शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतका सामाजिक क्षेत्रको विकास
४. समावेशी र सामाजिक सुरक्षा
५. सुशासन प्रवर्द्धन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सुधार

* बजेटको बाडाफाड :-

- ५ चालुतर्फ - ११ खर्ब ४० अर्ब ६६ करोड (६१.३१%)
- ५ पुजिगत तर्फ - ३ खर्ब ३२ अर्ब ३५ करोड (१०.९४%)
- ५ वित्तीय व्यवस्था - ३ खर्ब ६७ अर्ब २८ करोड (१९.७४%)

* बजेटको स्रोत व्यवस्थापन :-

- ५ राजस्व - १२ खर्ब ६० अर्ब ३० करोड (६७.७४%)
- ५ वैदेशिक अनुदान - २२ अर्ब ३३ करोड (२.८१%)
- ५ वैदेशिक ऋण - २ खर्ब १७ अर्ब ६७ करोड (११.७%)
- ५ आन्तरिक ऋण - ३ खर्ब ३० अर्ब (१०.७४%)

विशिष्टकृत आर्थिक केन्द्र (२०८१/८२को बजेट)

१. कोशी - उद्योग हव
२. मधेश - कृषि हव
३. बागमती - सूचना प्रविधि हव
४. गण्डकी - पर्यटन हव
५. लुम्बिनी - साना तथा मझौला उद्योग हव
६. कर्णाली - जडिवुटी हव
७. सुदूरपश्चिम - धार्मिक पर्यटन हव

आर्थिक सुधारका रणनीति - ५ वटा

१. संरचनात्मक सुधार
२. व्यवसायिक वातावरण सुधार
३. सार्वजनिक वित्त प्रणाली सुधार
४. वित्तीय क्षेत्र सुधार
५. सार्वजनिक प्रशासन सुधार